

Vienota pieeja digitālās ekonomikas nodokļu problēmu risināšanai (2/7/20)

Turpinot ekonomikas digitalizācijas tēmu, kas ko apspriedām 2018. gada 23. augusta Īsziņā “**Nodokļu piemērošana pastāvīgajām pārstāvniecībām digitālajā ekonomikā,**” esam sagatavojuši rakstu sēriju, apkopojot ESAO nesen publicēto Pirmā pīlāra un Otrā pīlāra dokumentu galvenos aspektus.

Vēsture

Nodokļu uzlikšana daudznacionāliem uzņēmumiem (“DNU”) pēdējos gadu desmitos ir bijusi viena no populārākajām tēmām. Uzņēmumi, kas darbojas vairāk nekā vienā valstī, ir atraduši iespējas optimizēt savu nodokļu slogu, novirzot peļņu no valstīm ar lieliem nodokļiem uz valstīm, kas nepiemēro nodokļus vai kurās ir mazi nodokļi.

Daudzu valstu valdības un uzņēmumi visā pasaulē ir saskārušies ar sarežģītām problēmām saistībā ar uzņēmējdarbības peļņas aplikšanu ar nodokļiem. Lai palīdzētu rast risinājumus daudzām problēmām, 2013. gadā ESAO un G20 uzsāka Nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas (*BEPS*) projektu.

2018. gadā radās jauna problēma, un ESAO publicēja vēl vienu analīzi, kurā aplūkoti digitālās ekonomikas nodokļu izaicinājumi. Tas bija sākumpunkts risinājumu izstrādei, kuru rezultātā tika radīta ESAO/G20 iekļaujošā ietvara “Darba programma, lai izstrādātu vienotu risinājumu ekonomikas digitalizācijas radītajiem nodokļu izaicinājumiem.”

Digitālās ekonomikas izaicinājumi

Digitālā ekonomika ir rezultāts, ko panākusi IT jauninājumu izmantošana DNU uzņēmējdarbībā. Digitālās ekonomikas uzņēmējdarbības modeļos ietilpst vairāki e-komercijas veidi, lietotņu veikali, tiešsaistes reklāmas, mākoņskaitļošana, līdzdalības tīkla platformas, liela ātruma vērtspapīru tirdzniecība un tiešsaistes maksājumu pakalpojumi.

Lielākais izaicinājums taisnīgai digitālās ekonomikas aplikšanai ar nodokļiem, no vienas puses, un DNU nodokļu plānošanas iespējām, no otras puses, ir tas, ka digitālā ekonomika ļauj DNU veikt uzņēmējdarbību un gūt lielus ienākumus visā pasaulē bez faktiskas klātbūtnes tajās valstīs, kur notiek uzņēmējdarbība. Daži labi piemēri ir *Amazon* un *Google*, kam jau nācies risināt skaļi izskanējušos nodokļu strīdus par lieliem ieņēmumiem no tiešsaistes pārdošanas un nodokļu nemaksāšanu valstīs, kur tiek gūti lielākie ieņēmumi. Taču pasaules pašreizējai nodokļu sistēmai un nodokļu konvencijām, kas galvenokārt regulē DNU aplikšanu ar nodokļiem visā pasaulē, nav instrumentu, lai risinātu jaunās digitālās ekonomikas problēmas, jo galvenās nodokļu normas tika izstrādātas ilgi pirms digitālās ekonomikas uzvaras gājiena DNU uzņēmējdarbībā.

ESAO izstrādātā darba programma ir liels solis uz pasaules nodokļu sistēmas maiņu, kuras mērķis ir taisnīga nodokļu uzlikšana ieņēmumiem no digitālās uzņēmējdarbības.

Darba programma

Darba programma ietver nozīmīgākās starptautiskās nodokļu sistēmas reformas pēdējo gadu desmitu laikā, proti, nodokļu uzlikšanas tiesību pārdale un globāla minimālā nodokļa ieviešana. Darba programma ir sagatavota, lai izstrādātu vienotu risinājumu tautsaimniecības digitalizācijas radītajiem nodokļu izaicinājumiem:

- nodokļu uzlikšanas tiesību sadalījums starp valstīm;
- starptautiskās nodokļu sistēmas pamatiezīmes, piemēram, tradicionālais pastāvīgās pārstāvniecības jēdziens un nesaistītu personu darījuma principa piemērojamība;
- daudzpusējās nodokļu sadarbības nākotne;
- agresīvu vienpusēju pasākumu novēršana;
- intensīvs politiskais spiediens aplikt ar nodokļiem augsti digitalizētus DNU.

Darba programmas reformu priekšlikumi ir sadalīti divos pīlāros. Pirmais koncentrējas uz nodokļu uzlikšanas tiesību piešķiršanu un meklē veidus, kā saskaņoti un vienlaicīgi pārskatīt peļņas sadales un būtiskas klātbūtnes normas. Otrais pīlārs aicina izstrādāt saskaņotu normu kopumu, lai novērstu pašreizējos riskus saistībā ar struktūrām, kas ļauj DNU novirzīt peļņu uz valstīm, kur tai neuzliek nodokļus vai arī nodokļi ir ļoti zemi.

Katrā pīlārā ir izklāstīti jautājumi, pie kuriem ESAO strādās, lai rastu risinājumus. Šie jautājumi ir arī atvērti publiskiem komentāriem, lai eksperti varētu izteikt savu viedokli par tehniskiem un administrēšanas jautājumiem.

(turpinājums sekos)